

Klein: Det ærede Medlem har ikke blot nu, men ogsaa forskjelligt Gange tidligere udtalt sig med saa megen Varme og saa megen Kjærlighed om en Institution, for hvilken jeg føler ikke mindre varmt end han, at det gjør mig ondt, at vi ikke kunne mødes i en Sag, hvis Emner grændser saa nær op til denne Institution. Det glæder mig, at det ærede Medlem finder, at Procesmaaden ved Søs og Handelsretten, som den ikke blot er forestrevent i Søs og Handelsretsloven, men ogsaa bleven udviklet gennem Praxis, er tilfredsstillende. Det vilde jo imidlertid være en Feiltagelse, hvis det ærede Medlem mener, at jeg skulde sælde en anden Dom i den Henseende end han. Jeg er selvfølgelig, kunde jeg gjerne sige, i det Væsentlige enig med ham heri. Hvis det ærede Medlem nu vilde være enig med mig deri, at der vilde være vundet Meget for vor Procesordning heri Landet, hvis man kunde bringe det dertil, at man fik lutter Søs og Handelsretter heri Landet, ikke blot paa Søs og Handelsrettsfagers Omraade, men ogsaa med Hensyn til almindelige Procesfager, vilde det være mig meget hjært; thi saa tror jeg virkelig, at der var Udsigt til, at vi kunne mødes paa praktisk Maade i den Sag, her ligger for. Naar jeg bruger det Udtryk, at det skulde bringes til, at der blev lutter Søs og Handelsretter i alle Sager, forstaar det ærede Medlem mig naturligvis meget vel. Min Tanke er jo den, at det ærede Medlem efter sin Opfattelse nødvendigvis maa anse det for et Fremskridt, naar det blev indrettet saaledes her i Landet, at alle civile Sager i Almindelighed som Regel bleve bragte ind for Domstole, for hvilke der var en Procesmaade nogenledes tilsvarende til den, der findes ved Søs og Handelsretten. Kunde det ske, vilde ogsaa jeg være meget tilfreds. Saa vilde vi med andre Ord have det saaledes, at civile Sager i Almindelighed bleve i første Instants bragte til Behandling og Paafjendelse af en kollegialt sammensat Ret, at der for denne kollegialt sammensatte Ret procederedes mundtlig, at fremdeles Vidneførsel ogsaa foregik mundtlig for den saaledes sammensatte Ret i Overværelse af samtlige Dommere, der skulde dømme i Sagen, og at denne Rets Domme kun vare undergivne Appel til Højesteret, at der altsaa forsaavidt var to Instanser, hvoraf den første var en kollegialt sammensat Ret, for hvilken der procederedes mundtlig, og for hvilken Vidnerne afgave deres Forklaring, og den anden ligeledes var kollegialt sammensat og med mundtlig Procedure. Kom vi dertil, havde vi efter min For mening gjort et meget stort Skridt fremad og vilde navnlig have gjort et overordentlig stort Skridt hen i den Retning, som Lovforslaget gaar ud paa. Naar man vil sammenligne den ganske løse Skitse, som jeg saaledes har gjort af en Re-

form i vort Procesvæsen, med Lovforslaget, tror jeg ikke, at det kan mistjendes, at det forholder sig, som jeg siger, at man ved at gaa den Vej vil for en væsentlig Del have rammet en Grundtante i det Proceslovsforslag, som ligger for. Der bliver ganske vist nogle Forskjelligheder tilbage, og det ikke uvæsentlige Forskjelligheder; men de forklares deraf, at man ikke blot ved theoretisk Undersøgelse af den paagældende Lov, men navnlig ogsaa ved de praktiske Erfaringer, man har gjort i den Tid, Søs og Handelsretsloven har virket, er kommen til Erkjendelse af, at der virkelig klæber Ufuldkommenheder eller Mangler ved det System, der er bragt til Anvendelse ved Søs og Handelsretsproceduren. Jeg har tilladt mig igaar at nævne navnlig to af disse væsentlige Mangler, eller to Ting, med Hensyn til hvilke ialtfald jeg har den Tro, at man har gjort den Erfaring, at man er berettiget til at karakterisere dem som Mangler, og en af disse Ting, et af disse Punkter er netop dette overordentlig faarlige Punkt i Søs og Handelsrettsfagers Behandling her i Kjøbenhavn, at medens Vidneførselen skal foregaa for de Dommere, der skulle dømme i Sagen, saa at de selv faae Leilighed til at høre og se, vil Højesteret, naar en Søs og Handelsrettsfag appelleres til den, og der i Sagen har været Spørgsmaal om Vidnebevis, have at prøve og kritisere Søs og Handelsrettens Afgjørelse af Vidnebevisspørgsmaalet paa Grundlag af Protokoludskrifter, medens Dommerne i Søs og Handelsretten have dømt efter det levende Indtryk, som selve Vidnerne Forklaringer i deres Overværelse have maattet give, og at det saaledes i Virkeligheden maa erkjendes, at den overordnede Ret, Højesteret, som er den sidste afgjørende Instants, faar et mindre tilfredsstillende Materiale at bygge sin Dom om Vidneafgjørelsen paa end det, som den underordnede Ret, Søs og Handelsretten, har. Dette er et svagt Punkt i Søs og Handelsretsloven, og det har tilfølgende, at den mundtlige Procesmaade, som man i 1861 har villet gjøre gjældende i Søs og Handelsretten, ikke tilfulde har kunnet komme til sin Ret. — Jeg har igaar anført et andet Punkt. Jeg sagde, at, naar der i Søs og Handelsretten har været Strid tilfælde mellem den mundtlige Forhandling og de skriftlige Aktstykker, saa har Søs og Handelsretten anset sig, ikke berettiget, men pligtig til at dømme efter, hvad der er sagt, ikke efter, hvad der er skrevet. Højesteret har derimod holdt sig til det Skrevne og tilføjet det Sagte. Det er ogsaa, tror jeg, en Uilintetgjørelse af Sandheden i Bestemmelserne om, at Proceduren i Søs og Handelsretten er mundtlig. Det er det andet svage Punkt, og det er ligeledes afhjulpet ved Bestemmelser i denne Retning i Lovforslaget. — Naar jeg har talt om, at den Leilighed, som Dommerne havde til selv